

*С. В. Чередніченко,
аспірант, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)*

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ ЯК ОБ'ЄКТУ УПРАВЛІННЯ

S. Cherednichenko,
postgraduate, Classic Private University, (Zaporizhzhya)

DEFINITION FEATURES STEEL INDUSTRY AS A MANAGEMENT OBJECT

У статті виділено особливості металургійної галузі як об'єкту управління, виходячи із яких запропоновано механізми державного управління нею, а також інструменти державної підтримки її конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринках.

The article highlighted metallurgical features as control object, based on which the proposed mechanisms of management, as well as instruments of public support competitiveness in the domestic and global markets.

Ключові слова: металургійна галузь, об'єкт управління, світовий ринок, конкурентоспроможність, механізми державного управління та контролю.

Key words: steel industry, management object, global market, competitiveness, governance mechanisms and control.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У посткризових умовах розвитку та стабілізації національної економіки важливу роль відіграє сфера матеріального виробництва, в першу чергу промисловий комплекс, в якому значну питому вагу займає металургійна галузь (біля 25%). У докризовий період частка металургійної галузі у ВВП країни становила 27%, 40% валютних надходжень було забезпечено від продажу продукції металургії.

Тобто на сьогодні металургійний комплекс є базовим елементом національної економіки, від результату діяльності та стабільності якого залежить й здатність ефективного функціонування інших суміжних галузей (насамперед, машинобудування, будівництва, енергетики, дорожньо-транспортного комплексу), й соціально-економічний розвиток промислово розвинутих регіонів, їх фінансовий стан, що залежить від бюджетонаповнюючих металургійних підприємств.

Беззаперечною умовою антикризової стабілізації галузі є визначна роль держави, яка через механізми державного управління сприятиме виходу її з кризи, розширенню внутрішнього ринку збуту та підвищенню рівня конкурентоспроможності на світовому ринку виробництва металургійної продукції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням антикризового управління підприємств окремих галузей присвячено багато робіт вітчизняних науковців [1; 2]. Так, Шапуровою О.О. для ширшого розуміння антикризового управління сформульовано концептуальний підхід, який розкриває сутність всіх основних категорій антикризового управління: предмета, об'єкта, головної мети, групи основних цілей, принципів, функцій, методів та визначити систему антикризового управління [1] з урахуванням особливос-

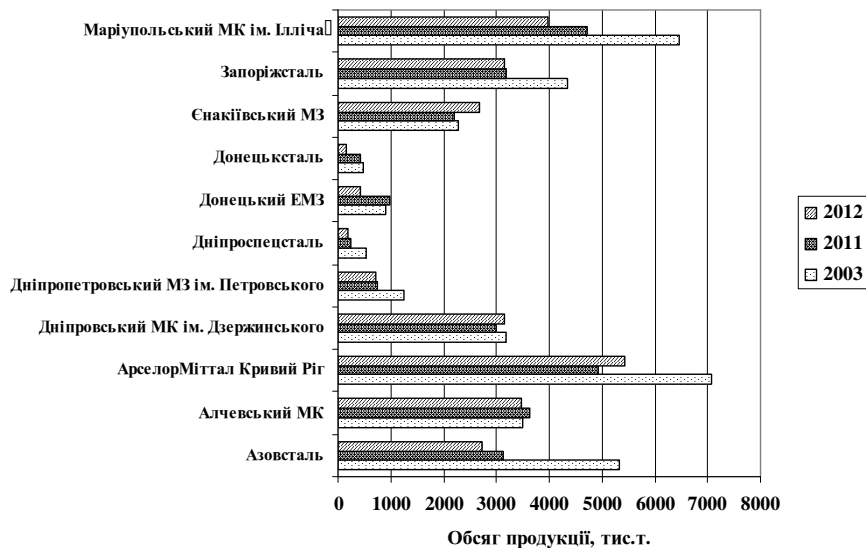

Рис. 1. Обсяги виробництва основних виробників сталі

Джерело: складено автором за [10, 11].

тей функціонування машинобудівних підприємств. У роботі [2] запропоновано структурно-логічну схему комплексного діагностування кризового стану підприємства та розроблено блок-схему оцінювання рівня його кризового стану. Також українські дослідники приділяли увагу проблемам металургійної галузі в системі глобальної конкуренції [3], впливу світової економічної кризи на діяльність підприємств металургійної галузі України [4], дослідженню тенденцій і перспектив її розвитку [5]. Що стосується проблем ефективності та результативності реалізації державної промислової політики, державного контролю у металургійній галузі, то цим питанням присвячено роботи [6; 7], а виявленню новітніх інструментів та пріоритетів модернізації металургійної галузі України у посткризових умовах та викликів світового ринку присвячено дослідження [8].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Не дивлячись на значну кількість існуючих наукових доробок та різноспрямованість досліджень щодо управління металургійною галуззю з метою підвищення її конкурентоспроможності та виводу з кризового стану, на сьогодні не існує чітко визначених особливостей металургійної галузі як об'єкту управління, що є основою для розробки комплексу механізмів та інструментів державного регулювання. Тому це й є основним завданням цього дослідження.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Металургійна галузь забезпечує близько 500 тисяч робочих місць, понад 25% промислового виробництва і близько 34% загального експорту товарів, що дозволяє Україні входити до першої десятки країн-виробників за виправкою сталі та з виробництва чавуну у світі [9].

Головними чинниками, що зумовили характер і принципи розвитку вітчизняного металургійного комплексу протягом останніх десятиліть, стали корпоративна революція в галузі, перехід прав власності на стратегічні підприємства у приватні руки, втрата державою однієї

із стратегічних складових національної економіки, нездатність управляти не тільки гірничорудними та металургійними гігантами, а й підприємствами середньої ланки.

Щодо структури ринку, то на сьогодні основними виробниками сталі, готової продукції та сировини в чорній металургії є одинадцять комбінатів та заводів, що виробляють близько 75% вітчизняної продукції, а з відкриттям "Інтерпайп сталі" обсяги продукції, виготовленої електроплавильним способом збільшилися. Якщо порівняти обсяги виробництва провідних виробників металургійної продукції у 2003 та 2011—2012 рр., то спостерігаються наступні тенденції (рис. 1).

У рейтингу протягом останніх десяти років перше місце за обсягами виробництва сталі займає "АрселорМіттал Кривий Ріг", друге — Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча, третє — "Азовсталь", четверте — "Запоріжсталь" [11].

Отже, на сьогодні ринок виробництва сталі та чавуну має наступну структуру: "Метінвест" — 43% ринку, "Індустріальний союз Донбасу" — 28%, "АрселорМіттал Кривий Ріг" — 22%, інші підприємства — 7% [11, 12]. Тобто в секторі чорної металургії спостерігається так званий "реверс" влади, коли не держава керує діяльністю галузі в необхідному для неї напрямку, виходячи виключно зі стратегічних державних інтересів, а навпаки, власники інтегрованих структур впливають на забезпечення прийняття державних рішень на користь власних корпоративних інтересів.

Як бачимо, металургійні підприємства є містоутворюючими, відіграючи значну роль у розвитку регіональної економіки і функціонуванні соціальної інфраструктури промислових територій, особливо у трьох основних регіонах розміщення — Донецькій, Дніпропетровській і Запорізькій областях.

Тому як об'єкт управління з боку держави металургійна галузь має певні особливості, а саме:

- формування великого українського приватного капіталу в чорній металургії підтримується системою політичної влади країни, носить двосторонній характер впливу;

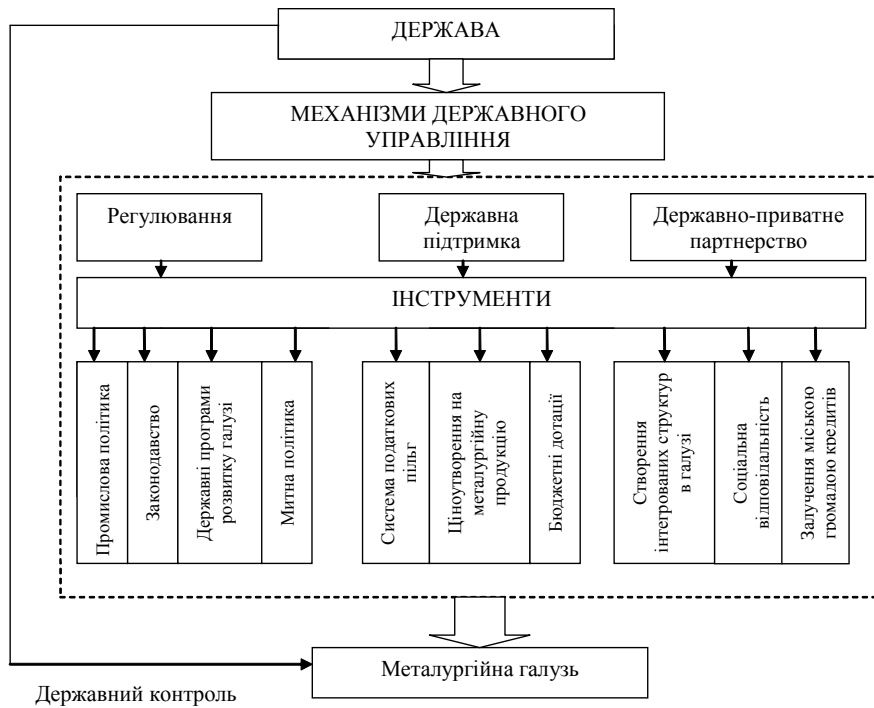

Рис. 2. Механізм державного управління металургійною галуззю України

Складено автором самостійно.

— створення вертикально інтегрованих структур, що включають видобуток і переробку залізорудної сировини та коксівного вугілля як в Україні, так і за її межами, в умовах глобалізації сприяють інтеграції України в світовий ринок виробництва сталі;

— в умовах дефіциту сировини та підвищення цін на металопродукцію у світі зазначені структури мають великі фонди інвестиційних ресурсів, що дає змогу знизити витрати через ефект масштабу та впровадження новітніх технологій виробництва сталі та іншої металопродукції;

— у зв'язку з дефіцитом, а також зростанням вартості енергоресурсів і приєднанням України до Кіотського протоколу актуальним є вирішення проблем підвищення екологічності виробництва, що потребує додаткових фінансових інвестицій з боку власників.

Отже, виходячи із зазначених особливостей, слід зазначити, що металургійний комплекс не є системою, в якій можливий прямий вплив з боку держави, бо частка держава в активах металургійних підприємств відсутня. Отже, основними механізмами державного управління металургійною галуззю є регулювання, державна підтримка та розвиток державно-приватного партнерства.

Механізми державного управління вітчизняною металургійною галуззю наведені на рисунок 2.

Одним із механізмів, як зазначалося вище, є державне регулювання через заходи державної промислової політики стосовно виведення металургійної галузі з кризового стану.

Підвалини реалізації промислової політики щодо металургійного комплексу було закладено в таких законодавчих актах, як Постанова КМУ №272 від 29.02.1996 р. "Про Концепцію державної промислової політики України", Указ Президента України №102/

2003 від 12.02.2003 р. "Про Концепцію державної промислової політики України", Постановою КМУ №1174 від 23.07.2003 р. "Державна програма розвитку промисловості на 2003—2011 роки" тощо [13, 14].

Також протягом певного періоду було затверджено нормативно-правові акти, які відображали стан реалізації державної промислової політики окремо по чорній металургії, в яких було визначено мету, основні завдання, напрямки та інструменти реалізації промислової політики, а саме: основною метою є зниження енергоємності продукції, збалансований розвиток галузі з урахуванням світових тенденцій, структурна її перебудова, забезпечення ефективного використання потенціалу гірничо-металургійного комплексу.

Що стосується політики регулювання в експортній діяльності та товарної структури виробництва, то передбачалося підвищити внутрішній попит на продукцію металургів та збільшити конкурентоспроможність вітчизняних металургійних підприємств на світовому ринку за рахунок регулювання внутрішніх цін і тарифів на енергоносії та транспортні послуги, зміни курсу національної валюти та набуття членства в СОТ. Однак за роки незалежності не було змінено структуру металопродукції, що експортувалась та мала в основному сировинний характер, а також продавалась у вигляді напівфабрикатів.

Значним недоліком у промисловій політиці є відсутність стратегії та впровадженої програми розвитку внутрішнього ринку споживання сталі, хоча в окремих пунктах вищезазначених документів було наголошено про необхідність розвитку такого ринку.

У Плані невідкладних заходів з подолання негативних явищ у металургійній промисловості, який було зат-

верджено КМУ від 10 листопада 2008 р. № 1427-р [15] визначені наступні інструменти, за допомогою яких було запропоновано вивести металургійну галузь з кризи:

- збільшення обсягу державної підтримки вугледобувних підприємств з урахуванням зменшення цін на коксівне вугілля;

- посилення контролю за цінами, в тому числі на експортовану металопродукцію, з метою недопущення антидемпінгових санкцій та запобігання виникненню додаткових втрат ринків збуту української металопродукції;

- внесення поправок до законодавства стосовно: норм амортизації основних фондів; застосування зниженої до 20% ставки податку на прибуток у разі реінвестування прибутку підприємств на придбання основних фондів 3 групи; встановлення скороченого до п'яти днів строку відшкодування податку на додану вартість; доповнення переліку та обсягів енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектувальних виробів, що звільняються від ввізного мита;

- зниження тарифів на перевезення залізничним транспортом вантажів підприємств гірничо-металургійного комплексу.

Але ці заходи виявились неефективними у середньостроковій перспективі. Також вагоми вплив на діяльність всього металургійного комплексу здійснило недостатнє бюджетне фінансування галузі (на виконання Державної програми розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу на період 2004—2011 рр. з Держбюджету передбачалось спрямування 35,39 млн грн., фактично ж було виділено лише 7,17 млн грн. (20% від запланованої суми) [16].

Але є й позитивні досягнення щодо модернізаційних зрушень у металургійній галузі України, про які свідчать результати виконання Державної програми розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу на період до 2011 р. Одним із найвагоміших результатів є досягнення позитивних зрушень у реструктуризації сталеплавильного виробництва: за період 2003—2011 рр. у загальному обсязі виробництва сталі частка виплавки киснево-конверторної сталі збільшилась з 49,8 % до 68,7 %, електросталі — з 2,8% до 5,9%, частка мартенівського виробництва скоротилась з 47,4 % до 25,4 % [16].

Отже, інституційна конкурентоспроможність українського металургійного комплексу є нижчою, ніж у країн-конкурентів, по-перше, через недосконале законодавче регулювання розвитку галузі (у тому числі існування застарілої цільової державної програми), а по-друге, через те, що Україна не є членом міжнародних металургійних організацій.

Тому на сучасному етапі основними завданнями є переорієнтація пріоритетів промислової політики на заходи стратегічного значення: збільшення ємності внутрішнього ринку, реалізація політики підвищення інноваційної та науково-технічної складової в металургії, диференціація внутрішнього та зовнішніх ринків збуту металопродукції. Основний акцент у державній підтримці повинен зміщатися в бік стимулюючих заходів

загальноекономічного характеру й удосконалення інституційного середовища.

У післякризовий період урядом країни було прийнято декілька законодавчих актів, які наголошували про необхідні заходи щодо подолання наслідків світової фінансової кризи та розвитку промисловості на період до 2020 року [17—18]. В програмі зазначено, що реалізація оптимального варіанту повинно бути здійснено шляхом структурно-технологічних перетворень промисловості на середньо- і високотехнологічні виробництва через збільшення частки вітчизняних розробок на основі поєднання інноваційної та промислової політики. Основним ризиком у застосуванні такого підходу є цільове використання запланованих фінансових ресурсів для розвитку промислового сектору економіки за рахунок коштів державного бюджету на засадах державно-приватного партнерства, залучення кредитів, інвестицій, позичок.

Негативною тенденцією та одним із ризиків також є залежність фінансових результатів діяльності підприємств чорної металургії від кон'юнктури зовнішніх ринків унаслідок її експортної орієнтації, слабкості внутрішнього ринку. Так, від'ємний фінансовий результат до оподаткування підприємств металургійної галузі у 2012 р. становив 13,7 млрд грн., що в 3,3 разу більше від'ємного результату 2011 р., а рентабельність металургійної діяльності у 2012 р. склала 8,05% проти 3,4% у 2011 р. [11].

Тому на сьогодні є актуальним питанням прийняття нової державної Програми розвитку галузі на середньострокову перспективу (10—15 років), в якій основний акцент необхідно зробити на підтримці впровадження технологічних інновацій в галузі, на забезпечення екологічності виробництва чорної металургії та поступовому здійсненні в галузі державної науково-технічної політики модернізації й розвитку через застосування нефінансових інструментів (наприклад, надання на пільгових умовах науково-технічних послуг).

Що стосується інструментів державної підтримки розвитку галузі, то можливості державних фінансів обмежені через дефіцит державного бюджету відносно ВВП (наприклад, у 2012 році він становив 3,8%). Протягом останніх років інвестування переробної промисловості за рахунок держбюджету скоротилося на 44,4%, добувної — на 19,5%, виробництва та розподілення електроенергії, газу, води зросло на 38,4 % [9, 11].

Досі практично нерозвинутим механізмом у металургійному комплексі України є застосування приватно-державного партнерства щодо створення та розвитку інтегрованих структур у металургійному комплексі. Однак на сьогодні існує позитивний досвід такого механізму. Так, до складу корпорації "АрселорМіттал" у 2011 році було включено ТОВ "Стивідорна компанія Нікмет-Термінал", що надає стивідорні послуги з перевалки вантажів [19].

Також важливим аспектом щодо функціонування інтегрованих структур є соціальна відповідальність бізнесу, яка проявляється, по-перше, у фінансовій можливості застосування нових, більш екологічних технологій виробництва метпродукції. Так, холдингом "МЕТІНБЕСТ" протягом останніх

шести років було здійснено інвестицій у природоохоронні заходи та технології біля 11700 тис. грн. А при побудові нової аглофабрики на Єнакіївському металургійному заводі застосовуються нові екологічно безпечні технології, які дозволяють зменшити у 7 разів викиди пилу в атмосферу, а продуктивність фабрики буде у два рази більшою, ніж у попередньої [20]. По-друге, високими соціальними стандартами, що існують на підприємствах.

Необхідною умовою вдосконалення системи державно-приватного партнерства є удосконалення законодавчої бази (Закону України "Про державно-приватне партнерство", Бюджетного кодексу) в частині, що стосується встановлення можливості залучення державою або міськими громадами комерційних й фінансових кредитів, визначення граничного розміру умовних зобов'язань тощо.

Безпосередньо із питанням особливості металургійної галузі як об'єкту управління постає проблема визначення специфіки механізмів державного контролю. Вона визначається структурною складністю галузі, існуванням декількох контролюючих органів та багатьох зв'язків між підконтрольними суб'єктами, міжгалузевим характером функціонування металургійних підприємств та системою утворюючим характером всієї галузі в економіці; зменшенням можливостей прямого державного управління та безпосереднього втручання у діяльність металургійних підприємств; комплексний характер проблеми, пов'язаний із економічними та правовими аспектами питання.

Тобто особливості металургійного комплексу як об'єкту державного контролю полягають у тому, що державні органи або посадові особи на правових засадах повинні за допомогою специфічних інструментів, методів та заходів втручатися у діяльність приватного бізнесу з метою попередження та усунення порушень норм чинного законодавства, встановлення причин таких порушень, застосування заходів відповідальності за виявлені порушення, а головне — виявлення фактичного стану підприємств металургійного комплексу, наданні інформації щодо соціальних відносин у зазначеній сфері [7].

Отже, з одного боку держава повинна виступати як партнер щодо розвитку приватного бізнесу в металургії, а з іншого, враховуючи, що галузь має стратегічний характер у динамічному розвитку національної економіки, повинна зміцнювати позиції країни на світовому ринку, сприяючи інтеграційним процесам, а також здійснювати регулювання та контроль за діяльністю всього комплексу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження щодо виявлення особливостей металургійної галузі як об'єкту управління дозволяє стверджувати про неможливість прямого впливу з боку держави на функціонування підприємств металургійного комплексу, а також визначає комплекс механізмів та інструментів державного управління, які дають змогу у подальшому розробити концепцію антикризового управління металургійною галуззю.

Література:

- Шапурова О.О. Антикризове управління машинобудівними підприємствами в ринкових умовах: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.О. Шапурова; Класичний приватний ун-т. — Запоріжжя: КПУ, 2009. — 23 с.
- Юрик Н.Є. Антикризова стратегія підприємств машинобудівної галузі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н.Є. Юрик; Тернопільський нац. техн. ун-т імені Івана Пулюя. — Тернопіль, 2011. — 20 с.
- Гаркуша О.М. Світова металургійна галузь в системі глобальної конкуренції: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / О.М. Гаркуша; Донецький нац. ун-т. — Донецьк, 2009. — 20 с.
- Капранова Л.Г. Вплив світової економічної кризи на функціонування металургійної галузі України / Л.Г.Капранова // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Организации черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: Сб. науч. тр. — Севастополь — Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г. Донецке, 2009. — С. 255—259.
- Пікус А.Ю. Металургійна галузь України: тенденції і перспективи / А.Ю. Пікус // Актуальні проблеми економіки. — № 4 (118). — 2011. — С. 92—102.
- Денисов К.В. Аналіз результативності державної промислової політики в чорній металургії за 1996—2010 рр. / К.В. Денисов // Бізнес Інформ. — 2013. — № 3. — С. 146—151.
- Коломоєць Т.О. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні: організаційно-правовий аспект: [монографія] / Т.О. Коломоєць, П.С. Лютіков. — Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т., 2009. — 216 с.
- Воробйов С.Л. Пріоритети та інструменти модернізації металургійної галузі України / Воробйов С.Л., Собкевич О.В. // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний щоквартальний збірник Нац. ін-ту стратегічних досліджень. — 2012. — № 4 (25). — С. 118—124.
- Промисловість і промислова політика України 2013: актуальні тренди, виклики, можливості: [науково-аналітична доповідь НАН України] Електронний ресурс. — Режим доступу: http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Dopovid_prom.pdf
- Розвиток сектору чорної металургії в Україні [аналітичний огляд]. — К.: Міленіум, 2004. — 110 с.
- Ринок сталі 2012 та оцінка перспектив розвитку галузі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bakertilly.ua/media/UKR_Steel_2012.pdf
- Сайт Української горно-металургічної компанії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ugmk.info/art/vladimir-vlasjuk-u-konkurentov-snizhenie-sebestoimosti-v-2014-g--budet-bolez-nachitelnyh/3.html>
- Про Концепцію державної промислової політики: Указ Президента України № 102/2003 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
- Про державну програму розвитку промисловості на 2003—2011 роки: Постанова КМУ № 1174 від

28.07.2003 року [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

15. Про затвердження плану невідкладних заходів з подолання негативних явищ у металургійній промисловості: Розпорядження кабінету міністрів України від 10 листопада 2008 р. № 1427-р [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

16. Офіційний сайт державного агентства України з управління корпоративними правами та майном / Звіт Про виконання "Державної програми розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу на період до 2011 року" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ppa.gov.ua/files/zvit/zvit-gmk-2011.docx>

17. Про затвердження плану заходів, спрямованих на подолання наслідків світової фінансової кризи в регіонах: розпорядження КМУ № 1593-р від 23.12.2009 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу до сайту: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

18. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року: розпорядження КМУ № 603-р від 17.07.2013 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу до сайту: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

19. Офіційний сайт корпорації "АрселорМіттал" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.arcelormittal.com>

20. Офіційний сайт ТОВ "МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.metinvestholding.com>

References:

1. Shapurova, O.O. (2009), "Crisis management machine-building enterprises in market conditions", Ph.D. Thesis, Economics and management (by sector), Classic Private University, Zaporizhzhya, Ukraine.

2. Yuryk, N.Ye. (2011), "The anti-crisis strategy of machine-building industry", Ph.D. Thesis, Economics and management (by sector), State Technical University named after Ivan Pul'uj of Ternopol, Ternopol, Ukraine.

3. Harkusha, O.M. (2009), "The global steel industry in terms of global competition", Ph.D. Thesis, World Economy and International Economic Relations, National University of Donetsk, Donetsk, Ukraine.

4. Kapranova, L.G. (2009), "The impact of the global economic crisis on the functioning of the steel industry in Ukraine", Problemy i perspektivy razvitija sotrudnichestva mezhdru stranami Jugo-Vostochnoj Evropy v ramkah Organizacii chernomorskogo jekonomicheskogo sotrudnichestva i GUAM: Sbornik nauchnyh trudov, pp. 255—259.

5. Pikus, A.Yu. (2011), "Steel industry in Ukraine: Trends and Prospects", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 4 (118), pp. 92—102.

6. Denysov, K.V. (2013), "Analysis of the impact of state industrial policy in the steel industry for the years 1996-2010", Biznes Inform, vol. 3, pp. 146—151.

7. Kolomoiets', T.O. (2009), Derzhavnyj kontrol' u haluzi chornoj metalurhii v Ukraini: orhanizatsijno-pravovyj aspect [State control in the field of ferrous metallurgy in Ukraine: organizational and legal aspects], Zaporiz'kyj natsional'nyj universytet, Zaporizhzhya, Ukraine.

8. Vorobjov, S.L. and Sobkevych, O.V. (2012), "Priorities and tools modernization steel industry of Ukraine", Stratehichni priorityety: naukovy-analitychnyj schokvartal'nyj zbirnyk Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen', vol. 4 (25), pp. 118—124.

9. Industry and Industrial Policy of Ukraine 2013: current trends, challenges, opportunities: [research report of the NAS of Ukraine] (2014), [Online], available at: http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Dopovid_prom.pdf (Accessed 1 Mar 2014).

10. The development of ferrous metallurgy in Ukraine: [analytical review] (2004), Milenium, Kyiv, Ukraine.

11. Steel Market 2012 and assessment of the prospects of the industry (2013), [Online], available at: http://www.bakertilly.ua/media/UKR_Steel_2012.pdf (Accessed 20 Apr 2014).

12. Website Ukrainian Mining and Metallurgical Company, [Online], available at: <http://www.ugmk.info/art/vladimir-vlasjuk-u-konkurentov-snizhenie-sebestoimosti-v-2014-g--budet-bolee-znachitelnym/3.html> (Accessed 28 Jul 2014).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), "Decree of the President of Ukraine "On the Concept of State Industrial Policy"", available at: <http://rada.gov.ua> (Accessed 28 Jul 2014).

14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2003), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On state program of industrial development for 2003-2011"", available at: <http://rada.gov.ua> (Accessed 25 July 2014).

15. Minister of Industrial Policy of Ukraine (2008), "Approving the plan of urgent measures to overcome the negative impact of the steel industry", available at: <http://rada.gov.ua> (Accessed 24 July 2014).

16. Official website the State Agency of Ukraine for Corporate Rights and Property (2011), "Report on the implementation of the "State program of development and reform of the mining and smelting complex for the period up to 2011"", available at: <http://ppa.gov.ua/files/zvit/zvit-gmk2011.docx> (Accessed 21 July 2014).

17. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of a plan to tackle the global financial crisis in the region"", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> (Accessed 25 July 2014).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Concept of National Target economic development programs in the industry until 2020"", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> (Accessed 25 July 2014).

19. Official website of the corporation "ArcelorMittal", available at: <http://www.arcelormittal.com> (Accessed 21 July 2014).

20. Official website of "Metinvest Holding", available at: <http://www.metinvestholding.com> (Accessed 21 July 2014).

Стаття надійшла до редакції 31.07.2014 р.